

DemenTalent

Mensen met dementie werken als vrijwilliger in de maatschappij

Drie jaar geleden stond Daphne Mensink aan de wieg van een bijzonder project: DemenTalent. Hierbij wordt gekeken wat de talenten van iemand met dementie zijn en hoe hij deze talenten kan inzetten als vrijwilliger in de maatschappij. Inmiddels zijn er door het hele land onder de paraplu van DemenTalent allerlei initiatieven genomen en projecten opgezet. Hoe kijkt Daphne Mensink als ontwikkelaar van DemenTalent terug op de afgelopen drie jaar en wat vallen er voor lessen te trekken uit de verschillende projecten?

Na de start van DemenTalent in 2012 zijn er inmiddels zeven DemenTalent-projecten in het land en zijn er veel gesprekken met belangstellenden. 'Het is mooi om te zien dat elk project zijn eigen karakter en invulling heeft maar wel vanuit dezelfde visie vorm krijgt', zegt Daphne Mensink. 'Ik ben enthousiast over alle bestaande projecten. Maar het meest vernieuwend voor mij is

het project in Oss. Het vernieuwende zit hem in het feit dat het project opgestart is vanuit de welzijnsorganisatie. Hierdoor ontstaat een heel individuele aanpak en sluiten de vrijwilligersactiviteiten aan bij de talenten van de mensen met dementie. De mensen hebben geen indicatie nodig. Deze opzet past geheel binnen de voorliggende voorziening van de Wmo.' Er zijn in Oss tot nu toe negentien gesprekken met mensen met dementie geweest.

Mensen met dementie werken in een winkel, bij landschapsbeheer, of bij een voetbalvereniging

Daphne Mensink: 'Zodra iemand in een verpleeghuis woont wordt er niet meer gekeken naar de mogelijkheden om binnen en buiten de muren van het verpleeghuis nuttig bezig te zijn. Daar is nog een hele omslag in denken en doen voor nodig.'

Het merendeel heeft een vrijwilligersplek gevonden die bij hem of haar aansluit. Voor een deel moet nog een passende vrijwilligersfunctie gevonden worden en bij een klein aantal was een vrijwilligersfunctie niet passend. Mensen met dementie zijn als vrijwilliger aan het werk in onder andere een winkel, bij landschapsbeheer, op basisscholen, in een verzorgingshuis, bij een voetbalvereniging en in een archief. Daphne Mensink: 'Een van de vrijwilligers, Hans, zei: "Hier ben ik gewoon één van de vrijwilligers. Ik ben lekker nuttig bezig, kan even stoppen met denken, heerlijk!" Ook mooi was om te zien dat in de nieuwsbrief van Landschapsbeheer de twee vrijwilligers met dementie gewoon opgenomen waren onder het kopje "nieuwe vrijwilligers". Geen etiket, gewoon onderdeel van en dat is waar wij naartoe willen.'

Ervaringsdeskundige

Het meest trots is Daphne Mensink op het DemenTalent-project binnen het ROC Midden Nederland. Binnen dit project zijn mensen met dementie als vrijwilliger bij de ondersteunende diensten aan het werk of staan zij als ervaringsdeskundige voor

DemenTalent

DemenTalent is onderdeel van zorginnovatiebureau DAZ, dat zich bezighoudt met vernieuwende ontwikkelingen in de zorg. Bij DemenTalent wordt gekeken naar wat de talenten van een persoon met dementie zijn. Op basis daarvan wordt nagegaan welke vrijwilligersfuncties deze persoon in de maatschappij kan vervullen. Iemand met dementie blijft daardoor actief en voelt zich nuttig, wat op vele fronten voor alle betrokkenen grote voordelen heeft. Betrokkenen hebben onderling lotgenotencontact en worden professioneel begeleid. DAZ ondersteunt lokale partners in het opzetten van DemenTalent. Het zorginnovatiebureau opereert als landelijk kenniscentrum van DemenTalent. Hierdoor wordt landelijk draagkracht gecreëerd en ervaring en kennis uitgewisseld, zodat lokale partijen niet allemaal het wiel opnieuw hoeven uit te vinden. Wil je meer informatie? Ben je benieuwd wat DAZ kan betekenen voor een DemenTalent-project bij jullie in de omgeving? Of wat DAZ kan betekenen om jullie eigen dagbehandeling, dagopvang of woonafdeling een nieuwe impuls te geven vanuit de visie van DemenTalent? Neem contact op met Daphne Mensink 06-16647701 of kijk voor meer informatie op www.dementalent.nl.

de klas. 'Alles komt hier samen omdat mensen met dementie zelf hun verhaal vertellen aan studenten. Deze studenten zullen in hun werk met mensen met dementie in aanraking komen. Als zij nu al een ander beeld krijgen over dementie helpt hen dat in hun latere werk.'

Tijdens een van de lessen waar een ervaringsdeskundige aan studenten vertelde over de ziekte van Alzheimer en het wonen in het verpleeghuis vertelde hij: 'Ik kan niet meer alleen fietsen. Gelukkig heeft het verpleeghuis waar ik woon een duofiets. Daar ga ik een keer in de week met een vrijwilliger op fietsen.' Waarop een student reageerde: 'Goh, wat bijzonder. Fietsen is voor mij zo gewoon, dat doe ik elke dag. Het is meer een moeten. Maar u kunt het niet meer alleen en wilt het heel graag. Dus vrijwilligers zijn belangrijk en iets onbelangrijks voor mij kan heel belangrijk zijn voor iemand anders.' Daphne Mensink zegt over dit gesprek: 'Als dit inzicht ontstaat, vind ik dat een belangrijk doel is bereikt.'

Weer voor de klas

In de praktijk merkt Daphne dat de effecten op het feit dat mensen als vrijwilliger aan het werk zijn heel

Bij het ROC staan mensen met dementie als vrijwilliger voor de klas

groot zijn. Dat blijkt uit grote en kleine dingen, voor de persoon met dementie zelf maar ook voor de mantelzorger. Als voorbeeld noemt zij Henk, een ervaringsdeskundige die de innovatieprijs van het ROC Midden Nederland won. In de toespraak die hij bij de uitreiking van de prijs hield, zei hij het volgende: "Twee jaar geleden stond ik als docent voor de klas op het ROC. Op een dag kwam de directeur bij mij en vertelde mij dat ik de dag daarna vrij was. "Vrij? Hoezo vrij?" "De inspectie komt morgen langs en dan wil ik je hier niet zien." Een pijnlijk moment. In die tijd ging het al niet zo goed met mij. Uiteindelijk bleek dat ik de ziekte van Alzheimer heb en ben ik gestopt met werken. En nu sta ik, twee jaar later, weer op school, met een prijs en bovenal ... ik sta weer voor de klas! Ik vind het geweldig om studenten te vertellen over dementie. Ik wil studenten meegeven dat mensen met dementie nog veel kunnen. Niet de ziekte maar de

gedachten over de ziekte bepalen hoe je je voelt. Ik voel mij nu veel gelukkiger dan anderhalf jaar geleden omdat ik dit mag en nog kan doen!'

Positieve effecten

Ook bij een project in Hengelo kwam het positieve effect van het werken als vrijwilliger naar voren. Een zorginstelling heeft daar het initiatief genomen om DemenTalent op te zetten bij een particulier bedrijf. Daar werken nu vrijwilligers, onder andere met dementie. 'Een van de vrijwilligers heeft laatst een uur in de stal gewerkt', vertelt Daphne. 'Daar stond muziek aan en hij heeft het hele uur gefloten. Zijn vrouw vertelde de keer daarna dat hij vroeger altijd zelf muziek maakte. Toen hij laatst fluitend thuiskwam van zijn vrijwilligerswerk is hij de hele middag weer muziek gaan maken. Maar ook in Oss zijn we een mooi effect tegengekomen. Een van de vrijwilligers, Jaap, leest voor in een klas van een basisschool. Voor de zomervakantie had de klas een boekje gemaakt voor meneer Jaap. Dit ontroerde hem. En laatst liep hij op straat in zijn wijk en werd hij opgemerkt door een van de leerlingen: "Hé, daar heb je meneer Jaap!" Dat vond hij geweldig.'

Hokjesdenken

Helaas krijgt Daphne niet alleen maar positieve signalen tijdens het helpen opzetten van DemenTalent-projecten. Zij merkt dat er aan de beeldvorming over dementie nog veel gedaan moet worden en dat er nog vaak in hokjes gedacht wordt. 'Het blijft een uitdaging om professionals, mantelzorgers en mensen met dementie zelf mee te nemen in het omdenken. Om te kijken naar mogelijkheden en te kijken naar verantwoord risico's nemen in plaats van risico's vermijden. Regelmatig hoor ik nog; "Nee hoor, mijn cliënten kunnen echt geen vrijwilligerswerk doen. Die zijn veel te ver heen." Het hokjesdenken is de gedachte dat als iemand vrijwilligerswerk

'Deze studenten zullen in hun werk met mensen met dementie in aanraking komen. Als zij nu al een ander beeld krijgen van dementie helpt hen dat in hun latere werk.'

doet in de thuissituatie en gaat wonen in een verpleeghuis de deuren ook echt gesloten worden, letterlijk en figuurlijk. Zodra iemand in een verpleeghuis woont wordt er niet meer gekeken naar de mogelijkheden om iemand binnen en buiten de muren van het verpleeghuis zich nog waardevol te laten voelen en nuttig bezig te laten zijn. Daar is nog een hele omslag in denken en doen voor nodig.'

Is DemenTalent de uitkomst voor alle mensen met dementie in alle stadia? Daphne: 'Nee, het is zeker niet voor iedereen geschikt. Het is een aanvulling op het bestaande aanbod. Maar wel vanuit een heel andere visie. Uit onderzoek van Alzheimer Nederland is gebleken dat 5 procent van de mensen die een indicatie hebben voor dagbesteding ook daadwerkelijk een dagbesteding of -opvang bezoekt. Dit betekent dat 95 procent thuiszit. Naar mijn idee is er dus te weinig aanbod dat aansluit bij de wensen en behoeften van mensen met dementie. Overigens kan het ook

naast elkaar bestaan. Er zijn mensen die vrijwilligerswerk doen en daarnaast een dagbesteding of zorgboerderij bezoeken. Zij geven aan duidelijk verschil te ervaren tussen DemenTalent en de dagbesteding of zorgboerderij. Dat zit hem vooral in het verzorgende karakter. Bij de reguliere dagbesteding wordt meer gezorgd voor de persoon met dementie in plaats van hem in zijn kracht te zetten.'

Meer structuur

Dementie is een progressieve ziekte en dat heeft natuurlijk gevolgen. Daphne merkt dat mensen die drie jaar geleden zijn gestart bij het eerste project in Apeldoorn achteruitgaan. In een groep kunnen zij nog lange tijd meekomen maar bij individuele vrijwilligersplekken wordt dat lastiger. Sommige mensen hebben meer structuur in de week nodig en hebben baat bij een dagelijkse dagbehandeling. 'Maar die dagelijkse dagbehandeling kan worden gegeven vanuit de visie van DemenTalent als je als begeleiding blijft zoeken naar de talenten en mogelijkheden van mensen

met dementie', vindt Daphne Mensink. Uit bovenstaande verhalen en voorbeelden blijkt dat er heel veel mooie dingen ontstaan en dat de benadering van DemenTalent meerwaarde heeft voor mensen met dementie. Toch merkt Daphne ook dat er hobbels te nemen zijn, zoals zij al aangaf. 'De ervaring leert dat onze begeleiding een belangrijke rol speelt om die hobbels te nemen en te overwinnen. De ervaring en kennis van alle DemenTalent-projecten en de onafhankelijke rol van zorginnovatiebureau DAZ dragen bij aan het inzetten van vrijwilligers met dementie.' Daphne droomt ervan om op veel meer plekken DemenTalent-projecten op te zetten, samen met lokale partners die dezelfde visie en passie hebben. Om er zo voor te zorgen dat mensen met dementie een plek in de maatschappij krijgen. 'En de omgeving te laten beseffen dat de wijze waarop zij reageert en met dementie omgaat bepaalt hoe de persoon met dementie zich voelt. De omgeving moet leren hoe zij om moet gaan met dementie en leren te kijken naar mogelijkheden in plaats van onmogelijkheden. Als ik mensen met dementie hoor zeggen: "Ik tel weer mee", dan ben ik een gelukkig mens!' ■

Tekst Esther Kuijken

'Ook reguliere dagbesteding kan worden gegeven vanuit de visie van DemenTalent'

Mensen met dementie aan het werk bij Landschapsbeheer.